

POSTANOWIENIE

29 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 29 kwietnia 2025 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku M.Z. i R.Z.
z udziałem S.S., I.S., K.S., J.S.
o zasiedzenie,
na skutek skargi kasacyjnej M.Z. i R.Z.
od postanowienia Sądu Okręgowego w Szczecinie
z 20 kwietnia 2023 r., II Ca 222/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od wnioskodawców na rzecz uczestników kwotę 518 (pięćset osiemnaście) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia wnioskodawcom do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

Określone w art. 398⁴ § 2 k.p.c. – stosowanym odpowiednio w związku z art. 13 § 2 k.p.c. w postępowaniu nieprocesowym – wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje

potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które – zgodnie z art. 398⁹ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. – będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W skardze kasacyjnej wniesionej od postanowienia Sądu Okręgowego w Szczecinie z 20 kwietnia 2023 r. (sygn. akt II Ca 222/23) wnioskodawcy M.Z. i R.Z. wnieśli o jej przyjęcie do rozpoznania, wskazując, że jest ona oczywiście uzasadniona, gdyż Sąd odwoławczy nie spełniając swojej funkcji procesowej wydał zaskarżone orzeczenie z oczywistą obrazą prawa materialnego i procesowego, tj. art. 172 k.c. w zw. z art. 233 k.c. w zw. z art. 239 k.c. w zw. z art. 367 § 3 k.p.c. w zw. z art. 397 § 3 k.p.c. w zw. z art. 379 k.p.c. w zw. z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 176 Konstytucji RP w zw. z art. 21 ust. 1 oraz art. 64 Konstytucji RP albowiem dokonując rozpoznania sprawy w ramach postępowania apelacyjnego Sąd drugiej instancji naruszył prawo do sprawiedliwego rozpoznania apelacji, gdyż wydał orzeczenie na posiedzeniu niejawnym w składzie jednoosobowym, dokonując odmiennej wykładni przepisów prawa materialnego niż Sąd pierwszej instancji przyjmując, iż termin wskazany w art. 172 k.c. biegu zasiedzenia części nieruchomości [...], na której ustanowione było prawo użytkowania wieczystego na rzecz osoby trzeciej, to jest uczestników postępowania, nie może rozpocząć swojego biegu w stosunku do wnioskodawców do czasu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego ustanowionego na innej nieruchomości [...] niż przedmiot zasiedzenia w prawo własności, podczas gdy czynność prawna polegająca na przekształceniu prawa użytkowania wieczystego na innej nieruchomości [...] niż przedmiot zasiedzenia nie ma wpływu na bieg terminu do zasiedzenia części nieruchomości [...], na której było ustanowione prawo użytkowania wieczystego na rzecz innej osoby, to jest uczestników postępowania. Ponadto sprzeczne z

utrwaloną linią orzecniczą sądów, przyjęcie przez Sąd drugiej instancji, iż ustanowienie prawa użytkowania wieczystego i korzystanie z niego przez wnioskodawców i ich poprzedników prawnych na nieruchomości [...] uniemożliwiło wykonanie samoistnego posiadania do części nieruchomości [...], podczas gdy do oceny samoistnego posiadania „cudzego” prawa użytkowania wieczystego nie ma znaczenia tytuł prawny korzystania z innej nieruchomości, a świadomość samoistnego posiadacza i traktowanie tej części nieruchomości [...] jako swoją własność mimo innego przebiegu granicy użytkowania wieczystego oraz błędne uznanie przez Sąd drugiej instancji, iż ustanowienie prawa użytkowania wieczystego wstrzymuje bieg terminu zasiedzenia samoistnemu posiadaczowi nie będącego użytkownikiem wieczystym tej części nieruchomości. Treść prawa własności różni się istotnie od treści użytkowania wieczystego. Ten kto posiada własność jak właściciel nabywa jej własność, ten kto posiada własność w zakresie użytkowania wieczystego nabywa źródło wieczyste. Skoro więc wnioskodawcy i poprzednicy prawni wnioskodawców zawłaszczoną część nieruchomości [...] posiadali jako właściciele i traktowali jako swoją własność, dbali, sadzili nasadzenia, pielęgowali, posadowili na niej ogrodzenie, to winni nabyć prawo własności tej nieruchomości. To, że do 28 czerwca 1999 r. byli użytkownikami wieczystymi nieruchomości [...] nie stoi na przeszkodzie nabycia części nieruchomości [...], co do której wnioskodawcy i poprzednicy prawni nie wykonywali prawa użytkowania wieczystego, a posiadali ją jako właściciele, a termin biegu zasiedzenia wskazany w art. 172 k.c. nie ma znaczenia na wykonywanie prawa użytkowania wieczystego co do innej nieruchomości. Ponadto Sąd drugiej instancji rozpoznał na posiedzeniu niejawnym w składzie jednoosobowym, co narusza zasadę kontroli dwuinstancyjnej i prawo do rzetelnego rozpoznania sprawy w składzie kolegialny. Skarżący powołali się na uchwałę z 26 kwietnia 2023 r. – zasadę prawną - III PZP 6/22, zgodnie z którą rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego ukształtowanym na podstawie art. 15zzsl ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. w/s COVID-19 ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ nie jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.). Wskazali

również, że przyjęta w uchwale wykładnia prawa obowiązuje od dnia jej podjęcia. Rozpoznanie apelacji w składzie jednoosobowym narusza konstytucyjną zasadę równego traktowania i dostępu do sądu i dwuinstancyjności postępowania sądowego (art. 45 ust. 1 w zw. z art. 176 Konstytucji).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kwestionując w skardze kasacyjnej skład Sądu drugiej instancji, w którym doszło do wydania orzeczenia zaskarżonego skargą kasacyjną, wnioskodawcy w istocie powołali się na nieważność postępowania na etapie postępowania apelacyjnego z przyczyny określonej w art. 379 pkt 4 k.p.c., a więc przesłankę uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej wymienioną w art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. Wbrew jednak stanowisku wyrażonemu przez wnioskodawców w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, brak jest podstaw do uznania istnienia tej przesłanki. Skarżący powołali się na uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22, której nadano moc zasady prawnej, zgodnie z którą rozpoznanie sprawy przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego, na podstawie art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczegółowych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, prowadzi do nieważności postępowania na podstawie art. 379 pkt 4 k.p.c. z uwagi na naruszenie prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP). W uchwale tej Sąd Najwyższy uznając, że rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego, ukształtowanym na podstawie art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy COVID-19, ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy, ponieważ nie jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego i prowadzi do nieważności postępowania. Jednakże, należy zwrócić uwagę na istotny aspekt temporalny tej uchwały. Sąd Najwyższy ustalił bowiem, że przyjęta w uchwale wykładnia prawa obowiązuje od dnia jej podjęcia i wiąże z oceną skutków orzeczeń wydanych po dniu 26 kwietnia 2023 r. w składach jednoosobowych, co oznacza, że miała ona działać na przyszłość. W uzasadnieniu tej uchwały wyjaśniono przyczyny, które zaważyły na ograniczeniu zakresu czasowego oddziaływania tej uchwały. Zaskarżone skargą kasacyjną postanowienie Sądu Okręgowego zostało wydane przed dniem podjęcia wyżej powołanej uchwały. Przed podjęciem tej

uchwały, czyli przed 26 kwietnia 2023 r., zagadnienie możliwości wydawania orzeczeń w postępowaniu apelacyjnym w składach jednoosobowych była również badana przez Sąd Najwyższy. Okresu wcześniejszego dotyczy postanowienie Sądu Najwyższego z 29 kwietnia 2022 r., III CZP 77/22 (niepubl.), w którym przyjęto, że dokonane odstępstwo od zasady kolegialności składów ugruntowanych w postępowaniach odwoławczych dokonane w ustawie COVID-19 nie jest równoznaczne z naruszeniem art. 45 ust. 1 Konstytucji. W kontekście zasad konstytucyjnych, ingerencja ustawodawcy w tę zasadę w czasie zagrożenia epidemiologicznego nie jest zatem z zasady niedopuszczalna i nie skutkuje *a priori* nieważnością postępowania (zob. też m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 31 stycznia 2024 r., I CSK 5804/22, z 15 lutego 2024 r., I CSK 413/23, i z 11 kwietnia 2024 r., I CSK 1092/23). Wydanie w sprawie orzeczenia przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego ukształtowanym na podstawie art. 15zszs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy COVID-19 nie może więc *in casu* stanowić samoistnej podstawy do stwierdzenia nieważności postępowania na podstawie art. 379 pkt 4 k.p.c., co byłoby przesłanką określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i którą Sąd Najwyższy bierze pod uwagę z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Nie można także przyjąć, aby skarga kasacyjna była oczywiście uzasadniona. Ta przesłanka przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zachodzi wtedy, gdy zasadność zarzutów podniesionych w skardze kasacyjnej wynika *prima facie*, bez głębszej analizy prawnej. Dotyczy to więc jedynie uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji w skardze kasacyjnej, o charakterze elementarnym polegających w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitością i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym. Do wykazania oczywistej zasadności skargi powinno wystarczyć jedno konkretne twierdzenie, jedna stanowcza, przekonująca od razu teza, wskazująca racje podważające rozstrzygnięcie poddane krytyce i zaskarżeniu. Na tym właśnie polega „oczywista” zasadność środka zaskarżenia w rozumieniu przyjętym w art.

398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2019 r., IV CSK 307/19, niepubl.). Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w części wykazującej oczywiste naruszenia przepisom prawa materialnego i procesowego w istocie stanowi jedynie polemikę z oceną prawną ustalonego stanu faktycznego dokonaną przez Sąd drugiej instancji. Skarżący trafnie wskazują, że jest możliwe samoistne posiadanie jednej działki, gdy jednocześnie jest się użytkownikiem wieczystym działki sąsiedniej. Nie przesądza to jednak o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Wbrew bowiem ich stanowisku Sąd drugiej instancji nie wyłączył takiej możliwości, ale uznał – oceniając sprawę – że poprzednicy prawni wnioskodawców nie uzewnętrznili, by odmiennie traktowali sporny grunt (część działki nr [...] objętej wnioskiem o zasiedzenie) od gruntu znajdującego się w ich użytkowaniu wieczystym (działki nr [...]). Powołując się na przeprowadzone w sprawie dowody, ocenił, że nie wynika odmienna wola traktowania części działki nr [...] od działki nr [...] będącej wówczas w ich użytkowaniu wieczystym. To ostatecznie doprowadziło Sąd *meriti* do wniosku, że również fragment działki nr [...] wyżej wymienieni posiadali jak użytkownicy wieczystości (str. 7 uzasadnienia postanowienia Sądu drugiej instancji). Oceny tej nie można uznać za oczywiście wadliwej, a skargi kasacyjnej za oczywiście uzasadnionej.

Wskazać należy również, że nie zachodzi nieważność postępowania z innych przyczyn niż wcześniej rozważonych, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę – w granicach zaskarżenia – z urzędu (art. 398¹³ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1, art. 398²¹ i art. 13 § 2 k.p.c., jak również przy odpowiednim zastosowaniu art. 98 § 1¹, 3 – 4 k.p.c., art. 99 w zw. z art. 391 § 1, art. 398²¹ i art. 13 § 2 k.p.c. oraz przepisów § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 5 pkt 1 i § 2 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 1935).

[SOP]

[a.]